

Spotlight

Een onderwerp telkens beknopt uitgelicht

Deze keer:

Beslaglegging op werkloosheidsuitkeringen

1 Inleiding

De RVA kan beslag leggen op een werkloosheidsuitkering, hetzij op vraag van de werkloze zelf (*vrijwillig* beslag), hetzij omdat het aan de werkloze opgelegd wordt door een gerechtelijke of administratieve procedure (*gedwongen* beslag). Voorbeelden van gedwongen beslag zijn invorderingen van schulden door banken of andere (privé)kredietverstrekkers, of onderhoudsgelden ingevolge een vonnis. Bij vrijwillig beslag denken we bv. aan een mandaat of een volmacht die door de werkloze aan een derde wordt gegeven. De werkloze kan op elk moment beslissen om het beslag stop te zetten.

De mate waarin men beslag kan leggen, wordt elk jaar in een KB¹ gepubliceerd. In 2018 golden volgende beperkingen op vervangingsinkomens (*bedragen zonder kinderlast*):

%	Maandbedrag	Voorbeeld: uitkering € 1.500
100%	>€ 1.432	€ 1.500 - € 1.432 = € 68 *100% = € 68,00
40%	>€ 1.187 - € 1.432	€ 1.432 - € 1.187 = € 245 *40% = € 98,00
20%	>€ 1.105 - € 1.187	€ 1.187 - € 1.105 = € 82 *20% = € 16,40
0%	<= € 1.105	*0% = € 0,00
		In te houden bedrag: € 182,40
		Te betalen uitkering: € 1.317,60

Bovenstaande grensbedragen gelden echter niet voor onderhoudsgelden, waar men tot 100% van de uitkering mag inhouden. Ook in geval van collectieve schuldenregeling zijn er geen beperkingen. In een dergelijke regeling wordt door de rechter een schuldbemiddelaar aangesteld, en deze beheert 100% van het inkomen. Hij zorgt in de mate van het mogelijke voor de afbetaling van de schulden, en geeft een deel van het inkomen aan de schuldenaar (de werkloze) om te voldoen aan de dagelijkse behoeften (leefgeld).

In 2018 ontving meer dan 40% van de volledig werklozen per maand een bedrag lager dan € 1.105. Dat is lager dan het minimumbedrag waarop men wettelijk beslag mag leggen, zodat in de praktijk het aantal werkloosheidsuitkeringen waarop *effectief* beslag gelegd wordt beperkt blijft.

Maandbedrag	Aantal personen *	%
<= € 1.105	304.397	40,3%
>€ 1.105 - € 1.187	43.529	5,8%
>€ 1.187 - € 1.432	319.635	42,4%
>€ 1.432	87.135	11,5%
Totaal	754.696	100%

* UVW-WZ en UVW-NWZ: aantal verschillende personen

Effectief beslag betekent dat er daadwerkelijk een inhouding gebeurt op de werkloosheidsuitkering. *Potentieel beslag* houdt in dat de RVA beschikt over een uitvoerbare titel om (een deel van) de uitkering in te houden, maar dat er beletsel is om de inhouding te verrichten, bv. omdat het bedrag te laag is.

Er bestaan verschillende *types* van inhoudingen. De inhoudingen die bij werklozen relatief het meeste voorkomen zijn:

- Beslag ingevolge collectieve schuldenregeling. Dat is een procedure die door de schuldenaar met een verzoekschrift bij de arbeidsrechtbank wordt ingediend bij structurele schuldproblemen. Het doel is in de mate van het mogelijke de schulden afbetalen en tijdens de afbetaling nog menswaardig leven. Als men toegelaten wordt tot een collectieve schuldenregeling, stelt de rechter een schuldbemiddelaar aan.
- Privé-beslag (invordering van schulden bij banken en privé kredietverstrekkers,...).
- Mandaten of volmachten zijn vrijwillige inhoudingen die met de toestemming van de werkloze verricht worden om zijn schulden te vereffenen.
- Beslag door een voorlopig bewindvoerder. Een voorlopige bewindvoering is een maatregel ter bescherming van een (meerderjarige) persoon die wegens een blijvende of tijdelijke verzwakking van geestestoestand of lichaamstoestand niet meer in staat is om zelf zijn goederen te beheren.
- Invordering van belastingschulden door FOD Financiën en lokale of provinciale besturen.
- Invordering van schulden bij ziekenfondsen, kinderbijslagfondsen,...

¹ Grensbedragen 2018: koninklijk besluit (KB) van 17 december 2017 tot uitvoering van artikel 1409, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek, BS 27 december 2017

- Onderhoudsgelden.
- In afwachting van een werkloosheidsuitkering wenden werklozen zich soms tot het OCMW voor een voorschot. Dat voorschot wordt dan later teruggevorderd van de RVA door het OCMW.
- Beschermde werkplaats en SINE: de uitkeringen voor werknemers die tewerkgesteld zijn in een beschermde werkplaats of in een SINE-programma, worden door de RVA rechtstreeks gestort aan de (gekozen) beheerder.
- Geblokkeerde sommen: het gaat hier over bedragen die door de uitbetalingsinstellingen in afwachting van een (kopie van een) titel tot invordering geblokkeerd worden, bv. in het geval van inning van belastingen.

Voor eenzelfde werkloze kunnen meerdere beslagleggingen of inhoudingen geldig zijn op hetzelfde ogenblik. Het kan gaan om meerdere inhoudingen binnen eenzelfde type, of om meerdere types inhoudingen.

Hierna worden gegevens betreffende het aantal werklozen met beslaglegging op hun uitkering verstrekt. Zowel evolutie als kenmerken komen aan bod. We beperken ons hier tot de populatie van de *vergoede* werkzoekende en niet-werkzoekende volledig werklozen (al dan niet met bedrijfstoeslag).

2 Evolutie

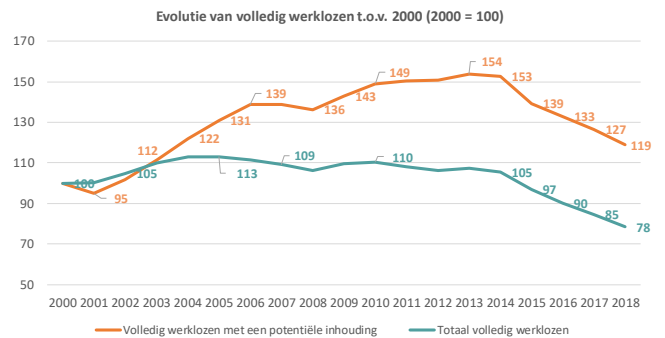
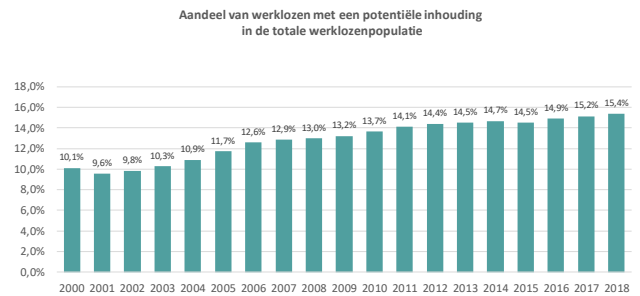
Lange tijd ontbrak het de RVA aan cijfers over werklozen die geconfronteerd worden met een *effectieve* beslaglegging op hun uitkering. Nochtans is deze informatie nuttig voor de beleidsmakers in de strijd tegen armoede, waartoe ook de RVA zich engageert. Daarom heeft de RVA zijn statistisch apparaat uitgebreid en verfijnd. De gegevens betreffende de beslagleggingen zijn pas *na verificatie* van de uitkeringen beschikbaar, d.w.z. 6 maanden na de betaling. Om die reden zijn de gegevens m.b.t. effectieve beslaglegging pas beschikbaar vanaf oktober 2017 en worden in deze spotlight de gegevens enkel voor de periode oktober 2017 tot en met september 2018 besproken.

Voor de gegevens betreffende *potentiële* inhoudingen daarentegen zijn wel reeksen beschikbaar.

Uit grafiek 1 blijkt dat het aandeel van werklozen met een *potentiële* inhouding in 2018 15,4% bedraagt. Dat is een toename met 5,3 procentpunt t.o.v. 2000 (10,1%).

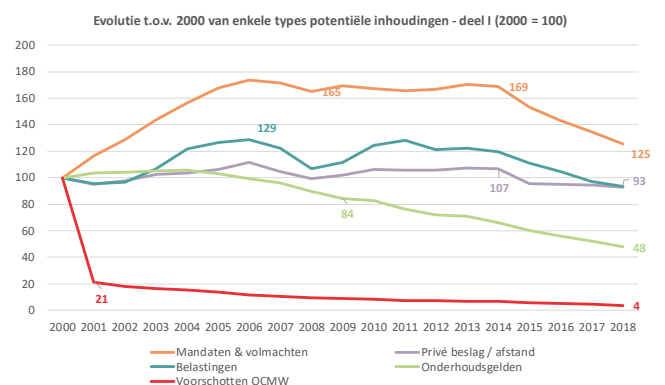
Tijdens de periode 2000 tot 2018 noteren we het hoogste aantal volledig werklozen met een potentiële inhouding in de jaren 2011 tot 2014. Terwijl de totale werklozenpopulatie t.o.v. 2000 sedert 2015 afneemt (index < 100), zien we bij de volledig werklozen met een potentiële inhouding nog steeds een stijging t.o.v. het jaar 2000 (index > 100).

Als we de evolutie weergeven volgens type inhouding (grafiek 3, deel I en deel II), dan zien we dat de stijging t.o.v. 2000 niet voor alle types geldt. Zo wordt zelfs een belangrijke daling genoteerd voor *onderhoudsgelden* (index 2018 = 48) en *voorschotten door OCMW's* (index 2018 = 4). Ook het aantal inhoudingen ingevolge *privé-beslag* is in 2018 gezakt (index 2018 = 93).

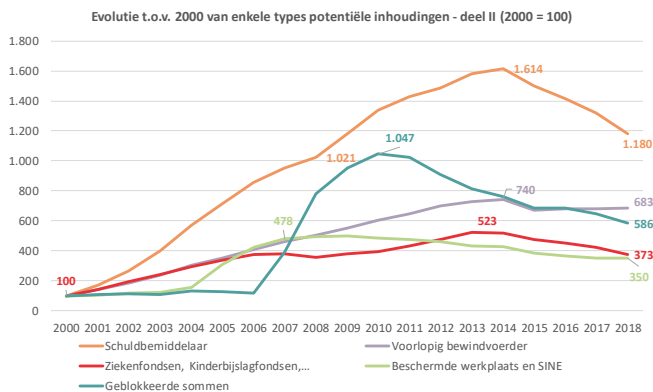
Vanaf 2001 intensifieert de RVA de samenwerking met de OCMW's met het oog op het minimaliseren van het aantal voorschotten. Hierdoor daalt het aantal inhoudingen t.g.v. voorschotten door OCMW's in 2001 met meer dan 80% t.o.v. 2000. Die samenwerking, gekoppeld aan de aanhoudende inspanningen van de RVA om de behandelingstermijnen voor nieuwe aanvragen in te korten, leiden in 2018 zelfs tot een daling van meer dan 96% van het aantal inhoudingen t.g.v. voorschotten in vergelijking met het jaar 2000 (index 2018 = 4).

Inhoudingen voor *onderhoudsgelden* zijn in 2018 gedaald tot 48% van het niveau in 2000. Vermoedelijk is die evolutie het gevolg van het groeiend belang van co-ouderschap bij relatiebreuken.

Het aantal werklozen wier financiën beheerd worden door een *schuldbemiddelaar* is in de periode 2000 tot 2018 zeer sterk toegenomen (index 2018 = 1.180). Een gelijkaardige evolutie zien we bij de inhoudingen voor *voorlopige bewindvoerders* (index 2018 = 683).

Er worden in 2018 3,7 keer meer beslagleggingen op werkloosheidsuitkeringen uitgevoerd voor *ziekenfondsen* en *kinderbijslagfondsen* dan in 2000.

3 Resultaten voor de periode oktober 2017 tot september 2018

Tijdens de periode oktober 2017 tot september 2018 tellen we 117.455 volledig werklozen met een *potentiële* inhouding, of 15,6% van het totaal aantal volledig werklozen (*graad van potentiële beslaglegging*). Voor 43.427 volledig werklozen wordt minstens 1x *effectief* een inhouding op hun werkloosheidsuitkering verricht. Dat is 5,8% van het totaal aantal volledig werklozen (*graad van effectieve beslaglegging*). Het grote verschil tussen beide graden wordt verklaard door het feit dat bijna 40% van de werklozen een uitkering ontvangen die lager ligt dan het minimumbedrag waarop men beslag mag leggen:

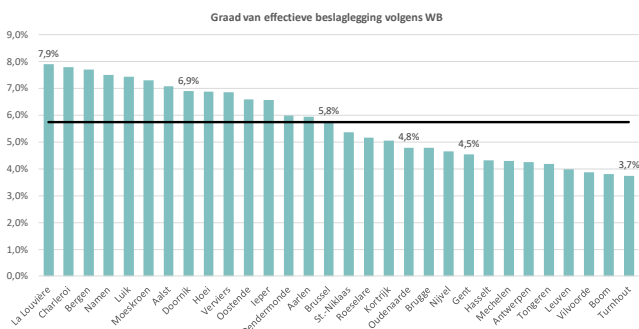
	Totaal aantal volledig werklozen	100%	Waarvan met potentiële inhouding	15,6%	Waarvan met effectieve inhouding	5,8%
Totaal	754.696	100%	117.455	15,6%	43.427	5,8%

Gegevens uitgedrukt in aantal verschillende personen tijdens de periode

3.1 Werkloosheidskantoor - gewest

T.o.v. de graad van het land (zwarte lijn in de grafiek hierna) zien we een verhoogde graad van effectieve beslaglegging voor quasi alle Waalse kantoren (uitgezonderd Nijvel). Bij de Vlaamse kantoren is dat beperkt tot Leper, Oostende, Aalst en Dendermonde.

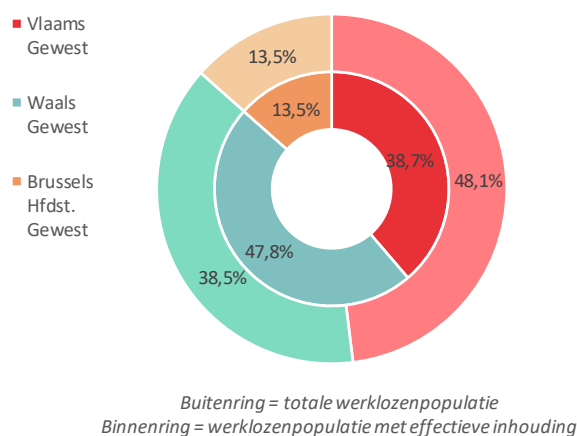
Opvallend: Antwerpen, Gent en Leuven zitten ver onder de landelijke graad.

Dat vertaalt zich in volgende regionale graden van effectieve beslaglegging: 7,1% voor het Waals Gewest, 5,8% voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en 4,6% voor het Vlaams Gewest.

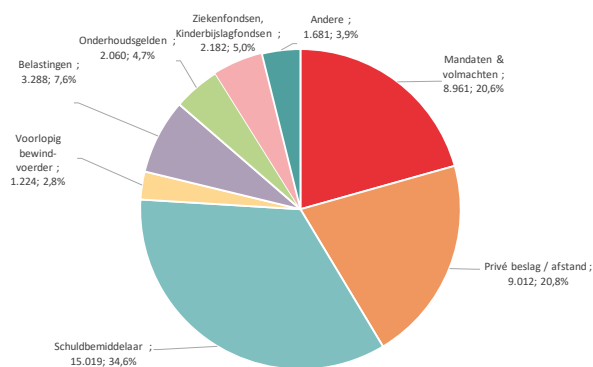
Gewest	Werklozen met effectieve inhouding	Procentuele verdeling	Graad van effectieve beslaglegging
Vlaams Gewest	16.820	38,7%	4,6%
Brussels Hoofdst. Gewest	5.857	13,5%	5,8%
Waals Gewest	20.750	47,8%	7,1%
Totaal	43.427	100%	5,8%

Die discrepantie tussen Vlaamse en Waalse werkloosheidskantoren uit zich eveneens in een *oververtegenwoordiging* van het Waals Gewest in de werklozenpopulatie met een beslaglegging (47,8% t.o.v. 38,5% in de totale werklozenpopulatie), en een *ondervertegenwoordiging* van het Vlaams Gewest (38,7% t.o.v. 48,1% in de totale werklozenpopulatie):

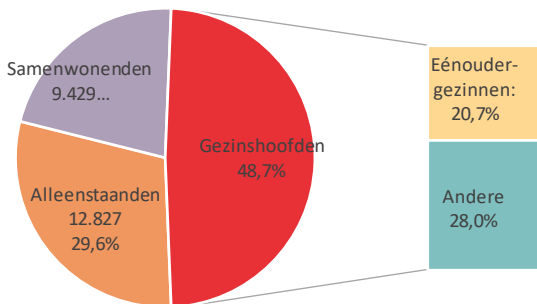
3.2 Type inhouding

In 37,4% van de gevallen voert de RVA effectief beslag uit op de uitkering omdat er een schuldbemiddelaar of voorlopig bewindvoerder wordt aangesteld. Meer dan 1 op 5 inhoudingen betreffen privé-beslag (20,8%), of beslaglegging ingevolge mandaten en volmachten (20,6%). Daarna volgen inhoudingen voor belastingschulden (7,6%), schulden bij zieken- en kinderbijslagfondsen (5%), en onderhoudsgelden (4,7%).

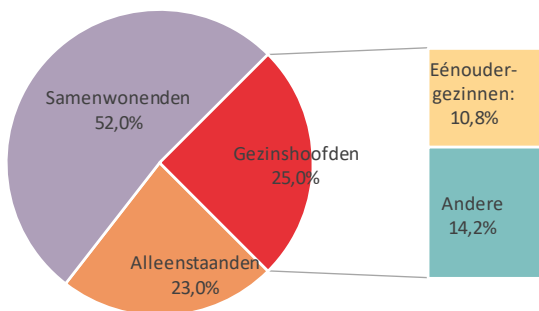
3.3 Geslacht en categorie

Bijna de helft van de werklozen die geconfronteerd worden met een effectieve inhouding op hun werkloosheidsuitkering zijn *gezinshoofden* (48,7%); *alleenstaanden* en *samenwonenden* vertegenwoordigen respectievelijk 29,6% en 21,7%. *Opvallend*: 1 op 5 inhoudingen worden verricht op uitkeringen van werklozen aan het hoofd van een *éénoudergezin* (20,7%).

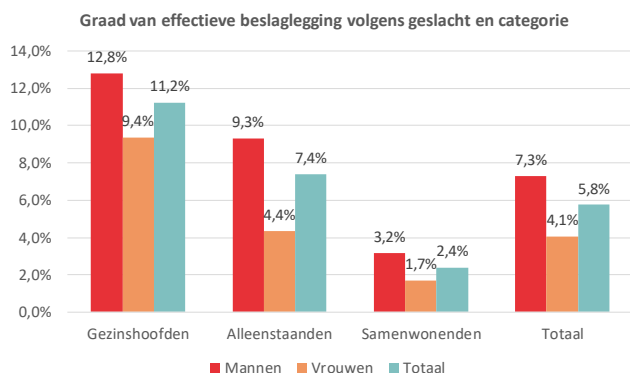
Populatie werklozen met een inhouding

Ter vergelijking: in de totale werklozenpopulatie ligt het aandeel van gezinshoofden en éénoudergezinnen veel lager: 25%, resp. 10,8%

Totale werklozenpopulatie

Het grotere aandeel van gezinshoofden in het totaal van de werklozenpopulatie met een inhouding weerspiegelt zich tevens in een veel hogere graad van beslaglegging voor deze categorie: 11,2% tegenover 5,8% voor alle categorieën samen. Ook voor de alleenstaanden noteren we een verhoogde graad van beslaglegging: 7,4%.

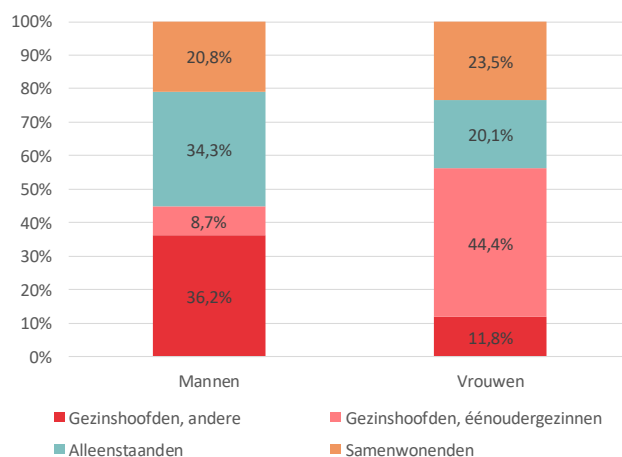
Uitgesplitst volgens geslacht, zien we dat voor 7,3% van de werkloze mannen een inhouding verricht wordt op de werkloosheidsuitkering; bij de vrouwen is dat 4,1%. Die hogere graad van beslaglegging bij mannen geldt trouwens voor alle vergoedingscategorieën.

Voor beide geslachten zien we de hoogste graad van beslaglegging bij de *gezinshoofden* (mannen: 12,8%, vrouwen: 9,4%).

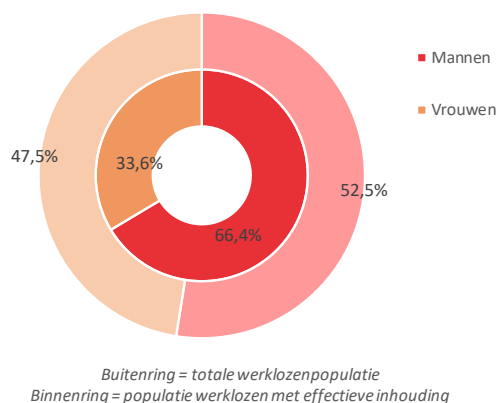
Bij de mannelijke *éénoudergezinnen* bedraagt de graad van effectieve beslaglegging 17,7%, dat is ruim 8 procentpunten hoger dan bij de vrouwen:

Graad van effectieve beslaglegging	Mannen	Vrouwen	Totaal
Gezinshoofden	12,8%	9,4%	11,2%
Eénoudergezinnen	17,7%	9,6%	11,0%

Daar staat tegenover dat het aandeel van éénoudergezinnen in het totaal aantal werklozen met een effectieve inhouding bij de vrouwen 44,4% bedraagt, terwijl dat bij de mannen 8,7% is:

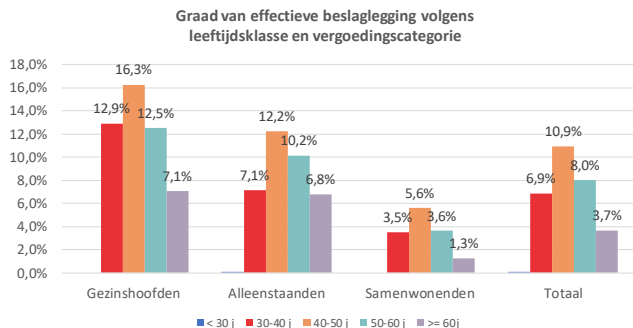
Hoewel mannen 52,5% uitmaken van de totale werklozenpopulatie, vertegenwoordigen zij meer dan 66% van de werklozen met een effectieve inhouding:

3.4 Leeftijdsklasse en categorie

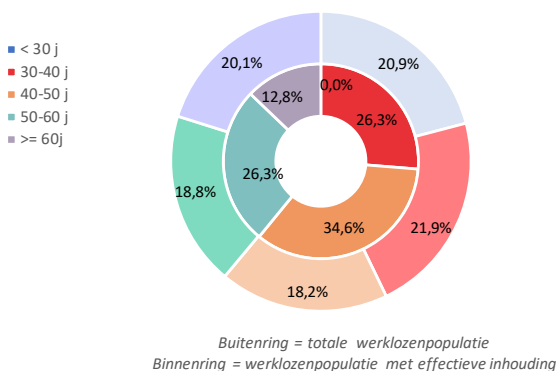
Werklozen tussen 40 en 50 jaar zijn het gevoeligst voor beslaglegging (10,9%). Daarna volgen de vijftigers (8%), de dertigers (6,9%) en de zestigplussers (3,7%).

Bij de gezinshoofden tussen 40 en 50 jaar wordt in meer dan 16% van de gevallen een inhouding verricht.

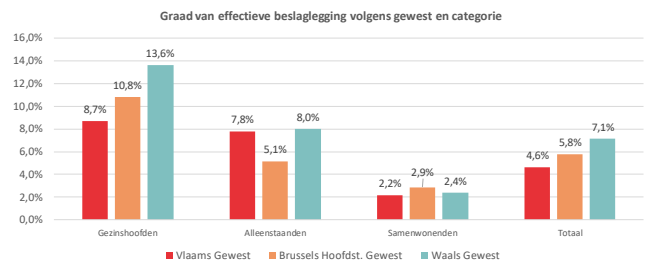
Hoewel 1 op 5 werklozen jonger is dan 30 jaar, worden zij nauwelijks vertegenwoordigd in de werklozenpopulatie met een inhouding. Ook de 60-plussers vormen in de populatie met een inhouding een relatief minder belangrijke groep (12,8%) dan in de totale werklozenpopulatie (20,1%).

Dat heeft een oververtegenwoordiging van de andere leeftijdsklassen in de populatie met beslaglegging tot gevolg. Vooral voor de veertigers (34,6% t.o.v. 18,2%) en vijftigers (26,3% t.o.v. 18,8%) is dat het geval:

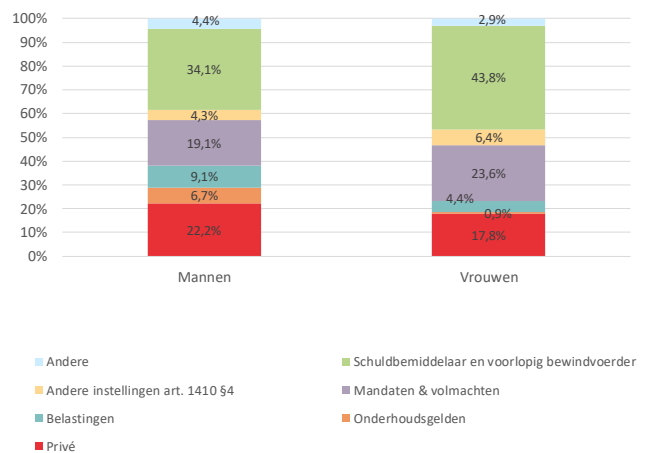
3.5 Gewest en categorie

We weten reeds dat voor werklozen die wonen in het Waals Gewest de graad van beslaglegging het hoogst is (7,1%: zie punt 3.1). Dat is vooral zo bij de *gezinshoofden* (13,6% in Wallonië, tegenover 8,7% in Vlaanderen en 10,8% in Brussel). Voor *alleenstaande* werklozen is de graad van beslaglegging in Vlaanderen en Wallonië vergelijkbaar (resp. 7,8% en 8,0%). Bij de *samenwonenden* zien we een licht verhoogde graad van beslaglegging in het Brussels Hfdst. Gewest (2,9%, tegenover 2,2% in Vlaanderen en 2,4% in Wallonië).

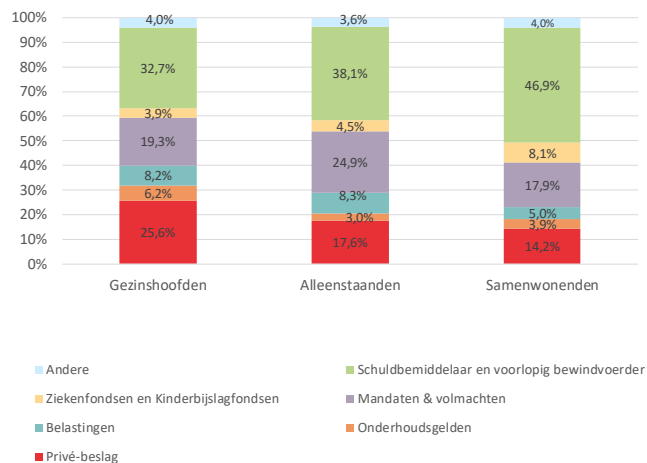
3.6 Type inhouding, categorie en geslacht

Indien bij vrouwelijke werklozen beslag wordt gelegd op een deel van hun werkloosheidsuitkering, dan wordt dat in 43,8% van de gevallen uitgevoerd in opdracht van schuldbemiddelaars of voorlopige bewindvoerders (mannen: 34,1%). Bij de mannen is het aandeel van privé-beslag (22,2%), onderhoudsgelden (6,7%) en belastingen (9,1%) veel hoger dan bij de vrouwen (resp. 17,8%, 0,9% en 4,4%).

Bij alle vergoedingscategorieën wordt het leeuwendeel van de inhoudingen uitgevoerd in opdracht van een schuldbemiddelaar of voorlopig bewindvoerder, maar dat aandeel is het grootst bij de samenwonenden: 46,9%, d.i. bijna de helft.

Privé-beslag vertegenwoordigt bij werkloze gezinshoofden 25,6% van alle beslagleggingen, dat is veel meer dan bij de alleenstaanden (17,6%) of samenwonenden (14,2%). Bij de alleenstaanden wordt in bijna 1 op 4 gevallen een inhouding verricht bij mandaat of volmacht (24,9%).

3.7

Aantal inhoudingen per werkloze

Zoals reeds gesteld in de inleiding kunnen er voor eenzelfde werkloze meerdere inhoudingen terzelfdertijd verricht worden. In de periode oktober 2017 tot september 2018 tellen we 4.632 werklozen die tijdens hun laatst betaalde maand meerdere inhoudingen cumuleren, dat is 10,7% van de werklozenpopulatie met een inhouding. Het gaat meestal over meerdere inhoudingen binnen eenzelfde type.

3.8

Gemiddeld bedrag van de inhouding per maand

We willen ons een idee vormen van het gemiddeld inhoudingspercentage op de werkloosheidsuitkering. Hierbij dienen we wel abstractie te maken van inhoudingen waarbij de integrale uitkering doorgestort wordt aan derden zoals schuldbemiddelaars, voorlopige bewindvoerders enz. Immers, zij beheren dan de financiële middelen van de werkloze en komen hun financiële verplichtingen in hun plaats na. Onze aandacht gaat in dit deel dan ook vooral uit naar *privé-beslag*, *onderhoudsgelden* en *belastingen*, en de impact van dergelijke inhoudingen op de werkloosheidsuitkering.

Tijdens de onderzochte periode (oktober 2017 – september 2018) wordt gemiddeld ongeveer 10% van de werkloosheidsuitkering ingehouden voor privé-schuldeisers (9,5%) of belastingoverheden (10,1%). Voor onderhoudsgelden bedraagt het inhoudingspercentage 31,1%:

Type inhouding	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Belastingen	3.388.921	33.706.905	10,1%
Privé beslag / afstand	9.335.895	98.355.465	9,5%
Onderhoudsgelden	5.981.959	19.263.903	31,1%

Voor inhoudingen ingevolge *privé-beslag* noteren we het grootste gemiddeld inhoudingspercentage bij de alleenstaande werklozen (12,3%); voor gezinshoofden en samenwonenden bedraagt dat respectievelijk 8,1% en 11,4%:

Categorie	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen privé-beslag	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Gezinshoofden	5.230.729	64.343.307	8,1%
Alleenstaanden	3.002.412	24.362.106	12,3%
Samenwonenden	1.098.744	9.640.020	11,4%

Inzake *onderhoudsgelden* zien we het grootste gemiddeld inhoudingspercentage voor samenwonenden, nl. 46%, daarna volgen de alleenstaanden met 36,2% en de gezinshoofden met 28,2%:

Categorie	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen onderhoudsgelden	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Gezinshoofden	4.089.642	14.516.568	28,2%
Alleenstaanden	1.075.826	2.973.283	36,2%
Samenwonenden	816.204	1.773.767	46,0%

Wanneer in het kader van *privé-beslag* op de uitkering van mannen een inhouding wordt verricht, is dat gemiddeld voor een hoger percentage (10,3%) dan voor vrouwen (7,5%):

Geslacht	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen privé-beslag	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Mannen	7.194.467	69.958.274	10,3%
Vrouwen	2.141.428	28.397.191	7,5%
Totaal	9.335.895	98.355.465	9,5%

In vergelijking met mannen wordt op de uitkeringen van vrouwen minder vaak beslag gelegd in het kader van onderhoudsgelden, maar *als* het gebeurt ligt het gemiddeld inhoudingspercentage (32,9%) hoger dan bij mannen (30,9%):

Geslacht	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen onderhoudsgelden	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Mannen	5.639.968	18.224.120	30,9%
Vrouwen	341.991	1.039.783	32,9%
Totaal	5.981.959	19.263.903	31,1%

Inhoudingen voor *belastingen* (federaal, lokaal of provinciaal) vertegenwoordigen gemiddeld 10,1% van de werkloosheidsuitkering:

Categorie	Totaal bedrag van de verrichte inhoudingen belastingen	Totaal bedrag van de werkloosheidsuitkering	Gemiddeld inhoudings%
Gezinshoofden	1.711.209	18.967.028	9,0%
Alleenstaanden	1.259.473	11.333.919	11,1%
Samenwonenden	418.211	3.405.681	12,3%

4

Besluit

Tijdens de periode oktober 2017 – september 2018 wordt op de uitkering van 43.427 personen minstens 1 keer effectief een inhouding verricht, dat is 5,8% van de totale werklozenpopulatie (graad van effectieve beslaglegging).

Op 7,1% van de werklozen die wonen in het Waals Gewest wordt effectief beslag gelegd, tegenover 4,6% in Vlaanderen en 5,8% in Brussel. Het verschil is echter groter bij de *gezinshoofden*: 13,6% in Wallonië, tegenover 8,7% in Vlaanderen en 10,8% in Brussel.

In 37,4% van de gevallen wordt beslag gelegd op de uitkering omdat er een *schuldbemiddelaar* of *voorlopig bewindvoerder* wordt aangesteld. *Onderhoudsgelden* vertegenwoordigen 4,7%. Meer dan 1 op 5 inhoudingen betreffen *privé-beslag* (20,8%), of *mandaten en volmachten* (20,6%).

Bij de mannen is het aandeel van privé-beslag (22,2%), onderhoudsgelden (6,7%) en belastingen (9,1%) veel hoger dan bij de vrouwen (resp. 17,8%, 0,9% en 4,4%).

Tijdens de onderzochte periode (oktober 2017 – september 2018) wordt gemiddeld, per werkloze die een beslag ondergeat, ongeveer 10% van de werkloosheidsuitkering ingehouden voor privé-schuldeisers (9,5%) of belastingoverheden (10,1%). Voor onderhoudsgelden bedraagt het gemiddeld inhoudingspercentage 31,1%.
